

LIBRIS

We know
books

© Editura EIKON

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice (CNCS)

București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IVANCU, EMILIA

**Calendar poetic : toamnă, iarnă, primăvară,
vară, toamnă** / Emilia Ivancu ; cu o pref. și un inter-
viu realizate de Alice Toma. - București : Eikon, 2025

ISBN 978-606-49-1367-8

I. Toma, Alice (pref.)

821.135.1

Fotografia de pe copertă: Vitraliu, Plas Hendre, Țara
Galilor. Din colecția personală a Emiliei Ivancu

DTP: Ruxandra Nițescu

Editor: Valentin Ajder

EMILIA IVANCU

CALENDAR POETIC

TOAMNĂ, IARNĂ, PRIMĂVARĂ, VARĂ, TOAMNĂ

Cu o Prefață și un Interviu realizate de ALICE TOMA

E I K O N

București, 2025

Prefață de Alice Toma / 9

Dialog poetic Alice Toma – Emilia Ivancu / 41

NOIEMBRIE / 57

Așteptare / 58

Gol / 59

Există zile în care e foarte multă tăcere / 60

DECEMBRIE / 61

Sufletele ne sunt mai grele decât trupurile / 62

Rugăciunea și floarea / 63

Trăim vremea tăcerii / 64

Solstițiul de iarnă / 65

IANUARIE / 66

Trecerea unui râu / 67

Pământ fără apă, fără cer, fără margine și fără suflet / 68

Vămile sufletului / 70

FEBRUARIE / 71

Mă tem uneori că nu suntem suficient de buni / 72

Ne aflăm la marginea galaxiei noastre / 74

Câteva cuvinte pentru cel care a privit peste marginea lumii / 75

MARTIE / 76

Cu amândouă mâinile / 77

Toată lumea e a ta când ai renunțat la ea / 78

Florile de cireș / 79

APRILIE / 80

Sămânța / 81

Primăvara aceasta tata îmi culege urzici / 82

MAI / 83

Duminica trezirilor / 84

Înflorirea apelor / 85

IUNIE / 86

Ne dăruim golurilor / 87

Podul de lemn / 88

Mi-ai spus că eu aparțin apelor / 89

IULIE / 90

Mareea mea / 91

Darul dintr-o zi de vară / 92

Marea tuturor mărilor / 93

AUGUST / 94

Schimbarea la față / 95

Îmi aștept ceasul nașterii / 96

Tinerete fără bătrânețe și moarte fără iubire / 97

Paharul de vin / 98

SEPTEMBRIE / 99

Brândușe de toamnă / 100

Ghinda / 101

Mereu am vrut să trăiesc lângă o mare / 102

Vară indiană / 103

OCTOMBRIE / 104

cântec de reîntoarcere / 105

Toamna mea mi-o port pe umeri / 106

Vis de octombrie marin / 107

NOIEMBRIE / 108

Au înmugurit magnoliile în acest noiembrie târziu / 109

Muguri în noiembrie / 111

Copacul înflorit în luna lui brumar / 112

Călătorie mută / 114

Între htonic și celest

Dintotdeauna, *ars poetica* este o temă inconturnabilă a marilor poeți. Ca cititori de poezie, ca analiști ai poemelor unui poet, poate că una – pe cât de banală, pe atât de firească – dintre primele întrebări cu care ne confruntăm este: Ce este poezia? Urmează firească în fluxul spiritului curios: Ce este poezia pentru acest poet? Este definiția sa, definiția mea? Este definiția mea definiția comun acceptată? Ce vrea poetul să îmi spună, care este mesajul personal? Există un mesaj personal? Ce a vrut să ne transmită poetul și poezia sa nouă ca cititori? Dar nouă, ca oameni? Citim ce a fost scris? Rescriem poezia și/sau mesajul său prin lectura noastră? Ce e dincolo de scriitura poeziei? Dar dincolo de lectura sa?

În cazul poeziei Emiliei Ivancu, cel puțin una dintre întrebări primește un răspuns ferm și frumos, așa cum îl înregistrează volumul său din 2014:

Poezia, prin definiție, exprimă inexprimabilul, inefabilul, manifestarea dintre două respirații, forma ochiului între deschiderea și închiderea pleoapei, necuvântul. Poezia poate intra în spații unde altfel ne-ar fi teamă să intrăm, poate atinge lucruri ce la o altă atingere ar muri, ar dispărea, s-ar evapora. Poezia transformă ceea ce atinge, inclusiv viața, pentru a-i cita pe studenții mei polonezi. Poate vindeca, poate ridica întrebări ce nu necesită alte răspunsuri decât poezia însăși, poate imita moartea, poate recompune viața. Poate traversa limite, spații, cuvinte, poate intra acolo unde numai vraja șamanică poate intra. De unde titlul

volumului, *Șamanii și poezii*, titlu ce desemnează și primul text din carte și care propune o viziune asupra lumii.¹

Poezia cu majusculă poate fi definită, în egală măsură, prin definire și prin nedefinire, prin ceea ce este și prin ceea ce nu este. Dincoace de poezia declarată, există poezia creată, vibrând în fiecare vers, cuvânt, gest spus și așternut prin litere, și, deopotrivă, în fiecare vers, cuvânt, gest, redescoperit în litera descifrată prin lectură. Poezia se definește autoreferențial prin poezie și este o adormire hieratică, este somn de cântec; poezia este o limbă:

Am adormit într-o după-amiază
cu capul pe umărul de piele al unei cărți vechi
cu foile îngălbenite de nescris.
Când m-am trezit,
lumea devenise un poem
și aveam marea în urechea dreaptă,
iar cerul pe umărul stâng.
Așa am început să scriu
despre cum am început să vorbesc limba aerului și a
apei,
a pământului și a focului.”²

Poezia este fără a fi, ca și cum poemul se naște în somn; poezia se identifică cu ființa și cu neființa:

Suntem, în cele din urmă,
ceea ce cuvintele noastre
niciodată nu vor spune. [...]
Și totuși, în cele din urmă,
suntem tot ce cuvintele noastre
niciodată nu vor spune,

1 Nota autoarei în Emilia Ivancu, *Șamanii și poezii*, Cluj-Napoca, Eikon, 2014, p. 9.

2 *Somn de cântec*, Emilia Ivancu, *Cărțile vieții*, Ilustrațiile și coperta de Stefan Balog, Prefață de Georgeta Orian, București, Editura Eikon, 2018, p. 20.

așa cum tot ce auzim
nu e niciodată celălalt.³

Poetul e poezie și poezia devine poetul însuși. Din-totdeauna și de acum. Mai mult, este ca și cum poezia are un drum al său, o dată drept concept și, încă o dată, ca naștere efemeră într-o clipă de eternitate. Iar această efemeritate a clipei eterne prinde viață în pagină, volum, editare, publicare. Poezia de acum se naște ea din toate poeziile istoriei? Raportul cu istoria generală și cu istoria genealogică este subtil sugerat printr-un alt poem vorbitor autogenetic:

Bunicul meu nu a fost poet,
nici nu a muncit pământul, a fost dascăl,
cu capul plecat peste scrisurile lumii
și sub secerile vremii. [...]
Eu nu sunt poetă,
dar văzduhul mă cheamă să rostesc
tot ce nu au putut rosti bunicii și părinții mei,
toate bucuriile lor trăite, dar și cele netrăite
ce croiesc vise pentru noi în nemurire,
și pentru toate aceste lucruri trebuie să mai trăiesc,
pentru ei toți și pentru toate viețile lor
adunate în mine și care se cer redat lumii
prin cântec.⁴

Autogenealogia este completată de genealogia mitică, de la originea originilor creației întruchipate de simbolul meșterului Manole, așa cum scrie Diarmuid Johnson:

[...] the idea of the sacrifice expressed in the Manole myth, is relevant to the underlying philosophy expressed in the poetry of Emilia Ivancu. This is a philosophy of the symbol.

3 *Somn de iarnă*, Emilia Ivancu, *Noaptea în care focurile vor arde până la capăt*, București, Editura Eikon, 2016, p. 28.

4 *Bunicul meu nu a fost poet*, Emilia Ivancu, *Noaptea în care focurile vor arde până la capăt*, pp. 44-45.

According to this philosophy, nothing in the world is without a meaning waiting to be revealed. The poem *Each Step Reveals a Sign*, one of several ars poetica in this collection, expresses as well as any the tenants of this philosophy: 'Each step reveals a sign, footsteps, a lock of hair, words you have not spoken. You shall learn to read them only when you have been taught to shut your eyes so that night may illuminate your path'.⁵

Creația este sacrificiu pentru o cauză nobilă. Sacrificiul nu e neapărat amar. Cauza nobilă iese din cuvânt pentru a reveni tot la cuvânt. Poetul este un tămăduitor al sufletului:

There are things only poets and shamans can say
Only they, because death, real or imagined,
The fears, the terror-filled silences of others
These they know how to steal
And carry across the border to another world
A place where there is neither death nor pain
A place others too might wish to go
Though fear retains them, fear of pain, fear of death.⁶

Ca și sufletul, poezia unește într-Unul realul și imaginarul, imediatul clipei care-a fost, este sau va fi, Unul într-o singură chintesență, în Cuvânt.

Meșteșugul cuvântului spus de poet face că el este același și totuși altul, cu fiecare poem, cu fiecare volum, cu fiecare treaptă în timp.

Astfel, un altfel de cuvânt îl pronează autoarea Emilia Ivancu în *Calendar*: cuvânt din sentiment, sentiment din cuvânt, limbaj al sentimentului, sentiment al limbajului.

5 Diarmuid Johnson, Emilia Ivancu, *Washing my Hair with Nettles*, Translated from Romanian with a postscript by Diarmuid Johnson, Parthian Books, Cardigan, 2015, p. 61.

6 *Shamans and Poets*, Emilia Ivancu, in *Washing my Hair with Nettles*, p. 8.

Fiindcă la început a fost Cuvântul. Iar cuvântul este simțire, simț, simțământ.

Dacă admitem că poezia e înveliș de emoție în veșmânt de cuvinte și că, analitic, cele două straturi sunt separabile, atunci putem stabili câteva categorii predefinite de poeți. Ar fi mai întâi poetul care își îmbracă trupul deopotrivă în emoție și limbaj, ar urma poetul care trăiește în limbaj, uitând parcă de emoție, iar mai apoi ar fi poetul scufundat în emoție, de parcă limbajul nici măcar n-ar exista. Coborând pe treptele ultimelor trei secole ale poeziei românești, putem identifica cu ușurință câte un reprezentant al fiecărei categorii de joc între corporalitate-emoție și gând-creație. În secolul al XIX-lea, Mihai Eminescu demonstrează desăvârșirea împlinirii celor trei coordonate pe o axă a verticalității absolute – pilon din trecut spre viitor, din viitor spre trecut, sfidând atemporalitatea. Secolul al XX-lea îl afirmă pe Nichita Stănescu – a doua revoluție a poeziei românești, după cea eminesciană – drept poet al necuvintelor care se identifică eminent cu limba română devenită patria sa. Ajungem în secolul al XXI-lea și o întâlnim pe Emilia Ivancu. Poezia sa, volum după volum, se sublimază, se cristalizează, pentru a-și atinge forma maturității depline în acest volum – emoția, sentimentul, trăirea ca o aură supremă a existenței umane și poetice, deopotrivă. Așadar, avem aici o poezie, cu predilecție, nu de cuvinte, ci de emoție. De aceea, în plus, poezia Emiliei Ivancu se traduce probabil relativ ușor. Pentru că e ca și cum n-ar fi scrisă într-o limbă anume a literelor, ci într-un limbaj universal al simțământelor. Este aici, desigur, cumva indirect, și meritul poetului-traducător sau al traducătorului-poet.

De unde vine *Calendarul poetic*?

Urcând pe drumul poeziilor Emiliei Ivancu pentru a ajunge la sursă, ceea ce impresionează și răspunde multiplic întrebărilor noastre este, cel puțin ca primă abordare, întâlnirea cu limbile vorbite, scrise și traduse de Emilia

Ivancu din 2010 până în 2018 prin volumele de poezie publicate în acest interval: 1. *The Birth of Trystan and Other Poems/Nașterea lui Tristan și alte poeme* (traducător și co-autor), Editura Reintregirea, 2010; 2. *Jocul de a nu fi mai mult decât sunt/Gra w to, aby nie byc więcej niż jestem* – volum de poezii bilingv, Editura Eikon, 2012, Traducere în limba polonă de Tomasz Klimkowski, Prefață de Georgeta Orian; 3. *Șamanii și poeții*, Editura Eikon, 2014; 4. *Washing My Hair With Nettles*, Translated from Romanian with a postscript by Diarmuid Johnson, Parthian Books, Cardigan, 2015; 5. *Noaptea în care focurile vor arde până la capăt*, Editura Eikon, 2016; vii. *Cărțile vieții*, Editura Eikon, 2018.

Înainte de a fi autor de poezie în limba română (*Șamanii și poeții*, 2014; *Noaptea în care focurile vor arde până la capăt*, 2016; *Cărțile vieții*, 2018), Emilia Ivancu este traducător de poezie în limba română (*The Birth of Trystan and Other Poems/Nașterea lui Tristan și alte poeme*, 2010, *A Young Sun/Un soare tânăr*, 2012) și multe altele. Poate că nu este greșit sau, dimpotrivă, este foarte potrivit să remarcăm că, prin dubla relație cu poezia în limba română, Emilia Ivancu este de două ori poet: o dată poet al limbii sale materne și, încă o dată, poet al altor limbi pe care le transpune în limba sa maternă. Mai simplu probabil ar fi, dar neîntreg sau inexact, să spunem că Emilia Ivancu este traducător de poezie și poet sau poet-traducător și poet-autor, printr-o formulă mai cuprinzătoare pe moment, dar necuprinzătoare atunci când luăm în calcul toată opera autoarei, nu numai cea poetică.

Jocul multiplu de roluri pe care le îndeplinește Emilia Ivancu în relația sa cu alte limbi, cu alți creatori de limbă, cu alte forme de creare de limbă, prin traducere, este remarcat de Georgeta Orian în prefața volumului din 2012, unde limbile puse în ecou sunt româna și polona:

Cele șapte poeme din secvența *Oameni-lumânări* instituie tot atâtea ipostaze ale creației. De-acum, creația își cheamă reflexia, așteaptă întoarcerea respirației care s-a lovit de

suprafețele altor creatori și revine modificată. Dinspre omul care cântă, omul care dă formă nouă materiei prin atingere, omul care scrie sau omul care zboară vine aceeași singură încredințare: „Ne e de ajuns cartea, pe ea ne vom așeza capul/ când va fi să dăm socoteală la final pentru trecerea noastră/ prin lume”. O rămășiță a Orfeului de demult bântuie prin poemele Emiliei Ivancu: odată auzit cântecul, lumea se pune în mișcare, „sfântul dintre pietre pe care-l poți întâlni doar o dată” se lasă văzut, se poate scrie „povestea celui dintâi vultur devenit om”, iar „Omul cu ochi fără ferestre s-a întors acasă,/ purtând licurici în loc de ochi/ și crengi în loc de brațe”. Însă nici trăirea de tip dionisiac nu lipsește (*Noaptea Sfântului Ioan, Omul-flaut, Ora Pământului, Câmpuri de rapiță*).⁷

Tot 2012 este anul în care Emilia Ivancu semnează un studiu introductiv pentru volumul bilingv *A Young Sun/Un soare tânăr*. Emilia Ivancu este un Orfeu artizan al propriei lire. Știe că este ruptă din soare și își asumă rolul de a ne aduce Soarele mai aproape, aici, pe Pământ, chiar lângă noi, fără ca lumina sa să ne orbească, ci, dimpotrivă, să ne însănătoșeze, să ne întinerească, să ne îmbucure – atributele celeste mult visate htonic.

De la traducător-poet la poet distanța e minimă. În volumul de autor din același an, întâlnirea dintre Cer și Pământ are loc la modul sublim și simbolic, așa cum remarcă Georgeta Orian:

În mare parte, versurile au o dimensiune htonică, legând pe dedesubt fire ale materiei primare. Dacă cerul și pământul se unesc, o fac prin reprezentări secunde ale lor (zborul, aripa, pasărea, stânca, cireșul, mărul sălbatic), dacă apa și

7 Georgeta Orian, Prefață la Emilia Ivancu, *Jocul de a nu fi mai mult decât sunt/Gra w to, aby nie byc więcej niż jestem*, Traducere în limba polonă de Tomasz Klimkowski, Prefață de Georgeta Orian, Editura Eikon, 2012, p.14.

focul stau împreună, e tot din același motiv (marea, meduza, izvorul, lacrima/ candela, licuricii, jarul, soarele, oglinda).⁸

Soarele este suveranul absolut al sentimentelor dorite și punctul de la care se trasează harta existenței umane:

Mă întrebi dacă sunt tristă
pentru că astăzi nu strălucește soarele pe cer
Eu mă întreb de unde știi
că azi zboară păsările pe un cer de sticlă,
dar îți răspund că ne naștem pe pământ fără vreo hartă,
suntem aruncați în lume cu ochii spre înalt
și mâinile spre pământ,
și mergem în neștire fără vreo hartă,
ne îndrăgostim la întâmplare,
dăruim flori la întâmplare,
visăm la întâmplare,
cădem la întâmplare,
naștem copii la întâmplare
și ne îmbolnăvim la întâmplare
și toate pentru că ne naștem fără hartă
și nu știm care sunt punctele cardinale
ale vieții și ale morții,
ale iubirii și urii.⁹

Soarele este Planeta iubirii – printre sentimente, fiind sentimentul pe care sufletul îl privilegiază automat, fără crâcnire, fără reflecție, fără „hartă”. Vara este primul anotimp din cartea iubirii:

Vara noastră a fost o vară a viselor
și a cerului azuriu precum ochii tăi,
a fost o vară a stelelor căzătoare
și a cerurilor uneori cu lună plină,
alteori cu întunerice tăcut, dar năvalnic,

8 Georgeta Orian, *Prefață la Emilia Ivancu, Jocul de a nu fi mai mult decât sunt/Gra w to, aby nie byc więcej niż jestem*, p.15.

9 *Fără hartă*, Emilia Ivancu, *Cărțile vieții*, p. 46.

precum părul și nebunia mea. [...]

Vară, toamnă, iarnă, până în primăvară,
vom arde în noi focuri,
mințile și trupurile noastre vor fi altare de lumină
și rugăciune
pentru cireșii ce rodesc doar o dată în mai,
în luna când lumile se deschid,
și oamenii,
și minunile,
și gândurile noastre,
și-atunci din nou,
cu viața ce renaște,
vom fi focuri noi,
și cireși în floare,
cu mirare plecându-ne capetele
peste primul nostru anotimp.¹⁰

Poezia este iubire. Poezia este o limbă aparte, o limbă personală a existenței individuale a poetei înseși, pe care cântecul orfic o transformă și o traduce într-o limbă universală:

Năzuința formativă a poetei are drept subiect, mai întâi, o mitologie personală, rezolvată în măsura în care autoarea își echivalează trăirile cu o stare mitică perpetuă, și drept obiect, mai apoi, ca dobânzi ale acestei perpetuități, o mitologie universal umană în limitele poeticului, rămânând expresie lirică pură. Asemenea unui mag și șaman, Emilia Ivancu pleacă într-o călătorie poetic extatică spre tărâmurile celelalte [...].¹¹

Accesul de la individual la universal este dat prin mit și simbol:

10 *Primul nostru anotimp*, Emilia Ivancu, *Cărțile vieții*, p. 2018: 59-60.

11 Zdzisław Hryhorowicz, *Prefață la*, Emilia Ivancu, *Șamanii și poezii*, p.11.